Środa, 18 lipca 2018

Muzeum Pienińskie

Pomysł założenia muzeum regionalnego w Szczawnicy zrodził się jeszcze w okresie międzywojennym i miał gorących orędowników w osobach pisarza Jana Wiktora oraz Konstantego-Rayskiego, malarza i etnografa. W ślad za tym zamysłem rozpoczął Rayski korespondencyjną batalię o powstanie muzealnej placówki z ówczesnym Ministerstwem Sztuki i Kultury, zakończona niestety fiaskiem. Były to lata 20-te i sprawa zaczynała być pilna, bowiem masowa inwazja mody mieszczańskiej usuwała z mieszkań chłopów dowody odmienności kulturowej, a w ich mniemaniu niższości społecznej. Proces ten nie oszczędził również górali.
3 listopada 1957 r. zebrał się na swym pierwszym posiedzeniu Pieniński Oddział Miłośników Kultury i Sztuki Góralskiej. Zebranie to w całości poświęcone zostało zorganizowaniu muzeum. Od tego momentu grupa społeczników - górali z Michałem Słowikiem spod Dzwona, Władysławem Malinowskim, Wojciechem Majerczakiem i Stanisławem Dominikiem zajęła się zbieraniem eksponatów. Niezwykle istotna sprawą oprócz muzealiów była także lokalizacja placówki. Zainteresował się tym ówczesny dyrektor Uzdrowiska, Paweł Kukliński. W maju 1959 r. przekazał na rzecz muzeum kilka sal w "Dworku Gościnnym", stylowym obiekcie wybudowanym przez Akademię Umiejętności w latach 80-tych zeszłego stulecia.

Uroczyste otwarcie odbyło się 31 maja 1959r. Niestety eksponaty niedługo cieszyły się pięknym otoczeniem XIX wiecznej architektury. W 1962 roku pożar zniszczył "Dworek". Na szczęście wszystkie muzealia zdołano uratować.

Po pożarze muzeum zbiory przenoszono do różnych pomieszczeń. I znów w 1965 roku dyrektor Paweł Kukliński przyjął muzeum do kamiennych piwnic spalonego "Dworku", obiecując przekazać na cele wystawiennicze odpowiednie dla ich funkcji pomieszczenie. W "piwnicznej izbie" tak jak w "Dworku" ekspozycja społecznie opiekowali się górale. Przewodnikiem został wówczas Józef Zachwieja "Madziar", rymopis i gawędziarz szczawnicki, rozmiłowany w historii i zabytkowych miasta.

W 1971 roku Ministerstwo Kultury i Sztuki zwróciło się do władz lokalnych i wojewódzkich, aby rozważyć możliwość urządzenia w Szczawnicy izby pamiątkowej po zmarłym w 1967 r. Janie Wiktorze. W toku rozmów na ten temat dyrektor Kukliński wystąpił z ofertą przekazania zarówno na rzecz izby jak i mającego powstać muzeum, stylowej willi "Pałac" położonej przy placu Dietla. Rozwój muzeum pod patronatem Państwowego Przedsiębiorstwa "Uzdrowisko Szczawnica" trwał do 31 grudnia 1981 r. w styczniu 1982 r. placówka została przekazana Ministerstwu Kultury i sztuki jako oddział Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu. Muzeum Pienińskie od początku w pełni realizowało swe statutowe zadania - gromadzenia i naukowego opracowywania zbiorów, konserwacji i przechowywania obiektów, udostępniania ich zwiedzającym, oraz prowadzenia działalności popularyzatorskiej.

Wystawa w hallu budynku prezentuje sylwetki szczawnickich górali, założycieli muzeum

Pienińskiego i pamiątki z nimi związane. Krótkie notki biograficzne charakteryzują postacie tych, którzy swój entuzjazm i żmudna prace oddali społeczeństwu (Michał Słowik - Dzwon, Wojciech Majerczak - Lejawowski, Władysław Malinowski, Stanisław Dominik).
Ekspozycja muzeum podzielona jest na dwie części:
- etnograficzną, która poświęcona jest kulturze ludowej regionu pienińskiego. Eksponaty prezentowane na wystawie ilustrują prawie wszystkie dziedziny kultury regionu - od mebli służących do wyposażenia izby, przez sprzęty gospodarstwa domowego, podstawowe zajęcia górali (pasterstwo i rolnictwo), obróbkę włókna, rybołówstwo - po strój i sztukę ludową. Na ekspozycji (zwłaszcza w części poświeconej strojom) znalazły się także eksponaty z terenu tzw. Rusi Szlachtowskiej.
- historyczną - eksponaty dotyczące historii uzdrowiska rozmieszczone są w dwóch salach. Pierwsza z nich poświęcona jest twórcy uzdrowiska Józefowi Szalayowi. Druga obejmuje okres rozwoju zdrojowiska od czasu objęcia go przez Akademie Umiejętności w Krakowie po dzień dzisiejszy. W sali tej znajdują się również eksponaty poświęcone II wojnie światowej na terenie Pienin. Osobną całość stanowi pokój, w którym prezentowane są pamiątki po Janie Wiktorze, orędowniku powstania Muzeum Pienińskiego, pisarzu i piewcy Pienin związanym przez lata ze Szczawnicą.
tekst opracowany na podstawie tekstu Jolanty Jarockiej-Bieniek

MUZEUM PIENIŃSKIE IM. JÓZEFA SZALAYA W SZLACHTOWEJ
Oddział Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu
Szlachtowa, ul. Łemkowska 37
34-460 Szczawnica
tel. 18 262 22 58

strona internetowa: https://muzeum.sacz.pl/oddzialy/muzeum-pieninskie